

Ελμπιζλί

Περίληψη :

Στο χωριό Ελμπιζλί κατοικούσαν περίπου 1.200 ορθόδοξοι. Η σημαντικότερη παραγωγική δραστηριότητα των κατοίκων ήταν η σηροτροφία. Το 1922 οι περισσότεροι κάτοικοι του Ελμπιζλί σκοτώθηκαν από τους Τούρκους των γειτονικών χωριών.

Γεωγραφική Θέση

Βορειοδυτική Μικρά Ασία

Ιστορική Περιοχή

Βιθυνία

Διοικητική Υπαγωγή

Μουδουρλίκι Σαράκιοι, καϊμακαμλίκι Γκιονέν, μουτσαριφλίκι Μπαλούκεσερ, βαλιλίκι Προύσας

1. Ανθρωπογεωγραφία

Η ονομασία του χωριού¹ αναφερόταν τόσο στα εκκλησιαστικά όσο και στα οθωμανικά έγγραφα. Η λέξη Ελμπιζλί είναι άγνωστης ετυμολογίας. Πιθανόν προέρχεται από το “elbiselik”, δηλαδή ύφασμα το οποίο είναι κατάλληλο για την κατασκευή ρούχων.

Το χωριό είχε 300-350 σπίτια και περίπου 1.200 κατοίκους, όλους ελληνορθόδοξους.² Θεωρούνταν ντόπιοι, υπήρχαν όμως και οικογένειες εποίκων από τη Μακεδονία και τη Θράκη –όπως και στο [Γκιονέν](#)– αλλά και κάποιων από την περιοχή του Πόντου.³ Οι κάτοικοι ήταν ελληνόφωνοι, γνώριζαν όμως καλά και την τουρκική γλώσσα.

2. Διοικητική και εκκλησιαστική εξάρτηση – Θρησκεία – Εκπαίδευση

Σύμφωνα με τα στοιχεία που διαθέτουμε για τις αρχές του 20ού αιώνα, το Ελμπιζλί υπαγόταν στο [μουδουρλίκι](#) του Σαράκιοι, το οποίο με τη σειρά του ανήκε στο [καϊμακαμλίκι](#) του Γκιονέν, στο [μουτσαριφλίκι](#) του [Μπαλούκεσερ](#) και στο [βιλαέτι](#) της [Προύσας](#). Το χωριό διοικούταν από ένα [μουχτάρη](#) με τη βοήθεια τεσσάρων συμβούλων. Για τη λειτουργία του σχολείου και της εκκλησίας υπεύθυνη ήταν εκλεγμένη από τους κατοίκους [εφοροεπιτροπή](#).

Το χωριό υπαγόταν εκκλησιαστικά στη [μητρόπολη Κυζίκου](#). Στον οικισμό υπήρχαν δύο ναοί: Η εκκλησία του Τιμίου Προδρόμου ήταν πιο παλιά, ενώ η άλλη, η οποία χτίστηκε περί το 1880, ήταν αφιερωμένη στην Κοίμηση της Θεοτόκου. Και οι δύο λειτουργούσαν τακτικά. Υπήρχαν ακόμη τέσσερα ξωκλήσια που ήταν αφιερωμένα: στον Αϊ-Στράτιγγο (πιθανόν των Ταξιαρχών), στην Παναγία (στο νεκροταφείο του χωριού), στην Αγία Παρασκευή και στον Προφήτη Ηλία.

Το χωριό διέθετε αρρεναγωγείο και παρθεναγωγείο, τα οποία συστεγάζονταν. Στις αρχές του 20ού αιώνα (1904), ο δάσκαλος είχε ετήσιες απολαβές 2.700 γρόσια, τα οποία του τα απέδιδε η εφοροεπιτροπή από τα έσοδα του εκκλησιαστικού ταμείου.

3. Οικονομία

Η σημαντικότερη παραγωγική δραστηριότητα των κατοίκων ήταν η σηροτροφία. Τα κουκούλια των μεταξοσκωλήκων, όταν ήταν ακόμη χλωρά, τα πουλούσαν σε εμπόρους που τους επισκέπτονταν επιτόπου στους χώρους παραγωγής. Αντίθετα, όταν ξεραίνονταν, τα μετέφεραν οι ίδιοι οι κάτοικοι προς πώληση στην [Πάνορμο](#), στην [Προύσα](#) και στο Γκιονέν, ανάλογα με την τιμή που προσφερόταν από τους εμπόρους. Παρήγαν επίσης δημητριακά, καλαμπόκια, καρπούζια, σύκα, σταφύλια και άλλα φρούτα. Τα καρπούζια τα πουλούσαν στην Πάνορμο. Στο χωριό υπήρχαν 4-5 μπακάλικα και 3-4 καφενεία. Παζάρι γινόταν κάθε Κυριακή, όπου έρχονταν γεωργοί των γύρω μουσουλμανικών χωριών και πουλούσαν σιτάρι, αφού πολλές από τις

Ελμπιζλί

οικογένειες του Ελμπιζλί δεν είχαν τη δυνατότητα παραγωγής του.

Εμπορικά κέντρα για το χωριό ήταν το Σαρίκιοϊ, το Γκιονέν και η Πάνορμος. Κάθε χρόνο στις 2 Ιουνίου γινόταν μία μεγάλη εμποροπανήγυρη στην τοποθεσία Κετσι Ντερεσί (Keçi deresi), όπου πωλούνταν εμπορεύματα μεταφερμένα ακόμα και από την Προύσα.

4. Καταστροφή του οικισμού

Οι περισσότεροι κάτοικοι του Ελμπιζλί κατεσφάγησαν το 1922 μετά την ξαφνική αποχώρηση του ελληνικού στρατού από το Γκιονέν.

1. βλ. Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών, Αρχείο Προφορικής Παράδοσης, φάκ. Β 133.

2. Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών, Αρχείο Προφορικής Παράδοσης, φάκ. Β 133. Ωστόσο τα στοιχεία που διαθέτουμε από άλλες πηγές για τον πληθυσμό του οικισμού στις αρχές του 20ού αιώνα αναφέρουν υψηλότερα νούμερα. Έτσι η στατιστική που δημοσιεύεται στο περιοδικό *Ξενοφάνης* αναφέρει για το Ελμπιζλί 1.800 ελληνορθόδοξους κατοίκους. βλ. *Ξενοφάνης* 3:1 (1905), σελ. 94. Για την ίδια περίοδο (1904) η επίσημη στατιστική του Οικουμενικού Πατριαρχείου δίνει τον αριθμό των 1.680 ελληνορθόδοξων, βλ. *Ημερολόγιον των Εθνικών Φιλανθρωπικών Καταστημάτων του έτους 1905* (Κωνσταντινούπολις 1904), σελ. 184. Η στατιστική του Οικουμενικού Πατριαρχείου για το 1922 δίνει τον αριθμό των 1.134 ελληνορθόδοξων κατοίκων, βλ. *Patriarcat Oecumenique, Les atrocités kémalistes dans les régions du Pont et dans le reste de l'Anatolie* (Constantinople 1922), σελ. 224.

3. βλ. Αναγνωστοπούλου, Σ., *Μικρά Ασία, 19ος αι.-1919. Οι ελληνορθόδοξες κοινότητες. Από το Μιλλέτ των Ρωμίων στο ελληνικό έθνος* (Αθήνα 1997), σελ. 223.

Βιβλιογραφία :

	<i>Αναγνωστοπούλου Σ., Μικρά Ασία, 19ος αι.-1919. Οι Ελληνορθόδοξες Κοινότητες. Από το Μιλλέτ των Ρωμίων στο Ελληνικό Έθνος</i> , Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1997
	<i>Patriarcat Oecumenique, Les atrocités Kémalistes dans les régions du Pont et dans le reste de l'Anatolie</i> , Constantinople 1922
	<i>Ημερολόγιον των Εθνικών Φιλανθρωπικών Καταστημάτων του έτους 1907</i> , Κωνσταντινούπολις 1906

Γλωσσάριο :

	βιλαέτι (βαλιλίκι), το Η ανώτατη βαθμίδα της διοίκησης στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, η οποία αφορούσε μεγάλες διοικητικές περιοχές. Οι μεγάλες επαρχίες της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας ονομάζονταν αρχικά εγιαλέτ. Η νέα διαίρεση του 1864 εισήγαγε τον όρο βιλαγιέτ (vilayet), κατά αντιστοιχία προς το γαλλικό διοικητικό όρο département, μικρότερης όμως έκτασης. Ο διοικητής του βιλαγιετιού ονομαζόταν βιλαής και είχε εκτεταμένες δικαιοδοσίες.
	καϊμακαμλίκι, το Οθωμανική διοικητική μονάδα που αντικατέστησε τον καζά στην Ύστερη Οθωμανική περίοδο, μετά τη διοικητική μεταρρύθμιση του 1864.
	μουδιρλίκι (μουδουρλίκι), το Οθωμανική διοικητική μονάδα στην Ύστερη Οθωμανική περίοδο, υποδιαίρεση του καϊμακαμλικιού, με διοικητή το μουδίρη ή μουδούρη.
	μουτσαριφλίκι, το

Ελμπιζλί

Οθωμανική διοικητική μονάδα μεσαίου μεγέθους που αντικατέστησε το σαντζάκι κατά την Ύστερη Οθωμανική περίοδο, μετά τη διοικητική μεταρρύθμιση του 1864.

μουχτάρης, ο

Αιρετός κοινοτικός υπάλληλος, ο επικεφαλής της κοινότητας σε επίπεδο χωριού ή συνοικίας.

σχολική εφορεία, η

Η σχολική εφορεία αποτελούνταν από μέλη είτε εκλεγμένα από την κοινότητα είτε ορισμένα από επιτροπή, τα οποία είχαν υποχρέωσή τους να φροντίζουν για τη σωστή λειτουργία των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

Πηγές

Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών, Αρχείο Προφορικής Παράδοσης, φάκ. Β 133.

Ημερολόγιον των Εθνικών Φιλανθρωπικών Καταστημάτων του έτους 1905 (Κωνσταντινούπολις 1904).

Patriarcat Oecumenique, Les atrocités kémalistes dans les régions du Pont et dans le reste de l'Anatolie (Constantinople 1922).

Ξενοφάνης 3:1 (1905), σελ. 92-94.